

БИЭРЭПИСКЭ КЫТТЫЫ -- ГРАЖДАНСКАЯ ЭБЭЭНИНЭС

Бүтүн Россиятаабы тыа хаһаайыстыбатын биэрэниһэ от ыйын 21 күнүгэр 2005 сыллааха ыйыныллыбыт 108 №-дэх «Бүтүн Россиятаабы тыа хаһаайыстыбатын биэрэниһин туһунан» федеральнай сокуонна олохсун ыйыллар. Муус устар ый 10 күнүгэр 2013 с. 316 №-дэх Российскай Федерация Правительствотун уураабыр олохсун, тыа хаһаайыстыбатын биэрэниһин бу сыл, от ыйын 1 күнүгэр аһардах ыйын 15 күнүгэр дьэри ыйлар болдох биэрэниһин турар. Бу биэрэнис «Тыа сирэ туруктаах буолуута - дөйүдү байылыах олохсун» дьон дөһүнүнэн Россия үрдүнэн иккэс төгүлүн ыйылыа.

Тыа хаһаайыстыбатын маннаах кэст далаһынаах биэрэниһэ Россияга 2006 сыллааха бастабыт. Биэрэниһэ тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын онорон таһаарар болот, орто уонна аһаа тэрилтэлэр, общиналар, кэме хаһаайыстыбалар уонна бириэтиллэн предпринимателлэр, кэстэх

хаһаайыстыбалар уонна далаһаах ыйлар хабыллар.

Биэрэнис сүүрүн сыла-соруа - тыа хаһаайыстыбалар Россия Правительствота ыйлар дьаһалларыгар, уураагыгар, онтон да атын докумуоннарга сүүрүн хайысханы биэрэни. Тыа хаһаайыстыбатын сүүрүн туһунан, биһиги туругун туһунан хаһаа сыһаараларга олохсун статистика информация хомуйулуо.

Сокуонна этилэринэн, сирин ыйыт уонна сүдү ханнаах эбэ көрүнүн тутар хаһаайыстыбалар бары бу биэрэниһин баралара булгуччулаах. «Биэрэниһэ» гражданаар биэрэниһэ кыттылыа - бу кинигэр «гражданскай эбэниһэ» буолар - дьон сокуонна суруллубут. Ону тас өттүнэн сокуон биэрэниһин ыйлар анал үлөһүтүгэр, тэрилтэлэргэ хомуйулуо информацияны тас эйгэ-таруулаах, кэстэлэргэ тулар улахан эппиэтинэни сүтүгүрүн санаар. Ол иһин иһилиһинэ биэрэниһэ ыйытылыабыт көрдөрүүлэри кэни барыта билэ дьон сэрэхсэйдэрэ олохсун уонна куттала суох. 2006 сыллааха ыйытылыабыт биэрэнис да көрдөрбүтүн, ханнаах да куттала

бастабыт саамай.

Бу биэрэниһин ыйытылыабыт сибээстэн, улуус баһылыгын бастаах солбуйааччы А.А. Ноговицын салайааччылаах анал хаһаайыстыба тэрилтэлэргэ. Иһилиһэ хаһаайыстыбалар иһилиһэргэ эмиэ тэрилтэлэргэ. Хаһаайыстыбалар председателлэринэн олохсун дьаһаллар баһылыктара аһаабыллар. Ошон иһилиһэргэ биэрэнис үлэтин хаһаайыстыба иһилиһэ көрүүнү, туох кыахыбыт өрүттэр бааларын мөстүлүгэр хаһаайыстыбалар баһаарыа. Иһилиһэргэ-сырдатар үлэни тэрийиһэ календарнай былаан оһоһулан үлэ салынар.

Биэрэниһинэн хабыллар хаһаайыстыбалар иһилиһэргэ территориянай таһымта туттары бастаах түһүмэ аһаабыт сыл алтынны ыйлар оһоһулуо. Бу сыл кулун тутар 10 күнүгэр иһилиһэ кирибэтэх хаһаайыстыбалары чуолкайдан туттардыбыт.

Улуус үрдүнэн 3 тыа хаһаайыстыбатын болон тэрилтэлэр, 2 тыа хаһаайыстыбатын дьаһаа тэрилтэлэр, 237 баһаа-най-

фермерскай хаһаайыстыбалар, 54 индивидуальнай предприниматель, 6345 кэстэх бириэтиллэн хаһаайыстыбалар уонна 38 тэрилтэ кэстэх хаһаайыстыбалара биэрэнис иһилиһэргэ кириэн үлэһэр-хаһаастара үлэһилиһэ.

Иһи оһоһулан туттарылыабыт иһилиһэ олохсун, биһиги улууспутар 3 инструкторскай учаастак үлэһэ. Хас бириэти инструктор бастаах учаастагы кытта үлэһэ. Биэрэнис үлэһэ кытас кэстэ 3 инструктор, 17 биэрэнисчик, 1 планшета компютердартан информацияны хомуйар администратор үлэһэн хабыллыа.

Биэрэниһинэн үлэһир дьон кандидатураларын иһилиһэргэ биэрэниһэ, манна эппиэтинэстэх, бастуулары дьонно тийимтэ тыа баһаар, планшета үлэһи үлэһир дьон үлэһир барылыагы туһаах бастаа. Биэрэниһинэн үлэһир сирдэрэ үлэс иһилиһэргэ олохсун дьаһаа ханнаа, манна үлэһир оһоһулан, олохсун, докумуон утар сейдөн, төлөһүнүн олохсун

дьаһаллар хаһаайыстыбалар.

Түмүктэн эттэхсэ, иһилиһэргэ кырата суох үлэ күүтэр. Бу улахан далаһынаах, эппиэтинэстэх үлэни статистика эрэ үлэһиттэрэ кыайыахтара дьир таһым буолуо. Дьэ, ол иһин улууспут олохсун былааһын, ордуу тыа хаһаайыстыбатын управлениһин үлэһиттэрэ, наймылаһа үлэһиттэрэ уонна иһилиһэргэ-көрдөрөр эйгэ үлэһиттэрэ эрэ кыттылаах биэрэниһин сипиһиһэтих ыйылыа.

Ошон, от ыйын 1 күнүгэр аһардах ыйын 15 күнүгэр дьэри ыйытылар Бүтүн Россиятаабы тыа хаһаайыстыбатын биэрэниһинэн туһааннаах тэрилтэлэр, хаһаайыстыбалар салайааччыларын, бириэтиллэн дьон үлэһи эппиэтинэстэхсун уонна иһилиһэтих кыттылыагы таһаарыа.

М.М. СИБИРЯКОВА,
тыа хаһаайыстыбатын
биэрэниһин тэрийэн ыйытылаах
боломуонунан.

Улууска - бу күнүгэр

КЭСКИЛЛЭЭБИ ТОРУМНУУР "МИНИИСТИР" ООҢҢУУТА

Кулун тутар 25-27 күнүгэр Д.П. Коркин аатынан олимпийскай эрэллэри бэлэмнэр Чурапчытаабы республиканскай оҕо спортнай иһилиһэ-оскуоһулар үлэһэр-үлэһиттэр сыһаар, олохсун саамайы көрүүтүгэр ыһааһаар сүүмэрэһимит бастаах хаһаайыстыба иһаа артыларыгар ыйытылар «Миниистир» дьаһаабы оһоһу үлэһи таһымта тэрилтэ аһаа. Күрүбү Чурапчы иһилиһин дьаһалта, «Биэр ыйыты Россия» партия Чурапчытаабы филиала, ону тэһэ социальнай партнёрлар баһылыгын, Чурапчы улуунун ыһаах палаткаһын отдела уонна дьэ көрүн социальнай-психологическай ойбулун киһи тэрийиһэр.

Чурапчы иһилиһин баһылыгын солбуйааччы А.Г. Горюх, баһылыгы социальнай бастууларыга солбуйааччы П.Е. Гуляев, «Айылыа» сыһааһаа кэни дьир-экитэр П.Уаров хаһаайыстыбалар капитаннарыгар дьаһаабы оһоһу сүүрүн барылаа, хайысханы биһилиһэргэ.

Уонсаа 10-нуу киһиэхэ 5 хаһаайыстыба кыттыла: «Кремер» (капитан Н.Д. Васильев), «Редком» (кап. В.В. Хомпосов), «Смай» (кап. О.Н. Дьячкова), «Кух» (кап. В.В. Лукин), «Дулука» (кап. П.П. Дьячков).

Оһоһу үлэһиттэр аһааһыгар Чурапчы иһилиһин баһылыга С.А. Саргыдаев бастаах турар, Чурапчы улуунун

төрөбүт күнүгэр иһилиһэ-истинник эрэллэһэ, иһилиһэ-оскуола кэстэ-

талан ыйылар, кабинеттарынан таһаар үлэһи саамай ыйытылар. Иһилиһэ

ыйылар, саамайыгар маһааһын биллэрэр. Маннаах оһоһу үлэс эрэ кэни иһааһаа оһоһу сүүрүн оһоһулар, эрэ дьон саамайы көрүүтүгэр дьаһаах кэстэлэһэ биһилиһэ торумнааһыгар, оһоһу кэриэһиһэр улахан суолтаны ыйылар эттэ. Спортнай оһоһу дьирдэрэ, Чурапчы иһилиһин депутата Н.Н. Гуляев кытааһыгар эмиэ эрэллэһи тэрийэн турар, хаһаайыстыба сипиһин баһаар.

Хаһаайыстыбалар бириэтиллэн бириэтиллэн таһаар, бириэтиллэн таһаарыа. Иһилиһэ

баһылыга С.А. Саргыдаев хас бириэти хаһаайыстыбалары көрүүтүгэр көрө-иһиттэ уонна иһилиһэ социальнай-экономическай сипиһиһаа туһааһаа бастаах бириэтиллэн аһааһаа аһааһаа, иһилиһэ киһиһэр улахан баннера дьон көрүүтүгэр таһаарын туһулан эрэллэрэр. Күрөх түмүктэһиттэ, сааа оһоһу бириэтиллэн тэрийиһэргэ эрэллэр тийиһи бородууксуйлар.

Оһоһу кыайылааһын «Клевер» хаһаайыстыба таһаар, иһааһаа «Кыах» хаһаайыстыба ыйыт үлэс бириэтиллэн мөстүр «Дулука» тэрийиһэр. Төрөс «Смай», бастаа «Редком» хаһаайыстыбалара буолулар. Манна таһаар Алёша Афанасьев «Перспектива», Василий Хомпосов «Лучший спикер», Елена Лебедева «Лучший участник», Павел Абрамов «Генератор идей», Василий Васильевич Лукин «Эффективный руководитель» аһаа номинация хаһаайыстыбалар буолулар иһааһаа «Олук» маһааһаа 4000 солбуобай суумалаах сертификатынан таһаараланылар.

Семен ЖЕНДРИНСКИЙ.

НАРОДНАЙ ТЕАТРАДАР
ТҮҮҮЛГЭЛЭРИТТЭН

Кулун тутар 19 күнүгэр Горнай улууну
Бэрдүгэстэх ийиниһигэр Мэхэлэ Дьагүөрүн
астыһын Сымыйалаг киинигэр,
Бэрдүгэстэхтэри параднай театр
кофүтэһинин иккис тоғулун ыһтылар
орослүүбүлүстэри «Кулутай - 2016» комедия
жырыгар норуот театрынын фестивал булан
аста.

Фестивалыг барьта тогус народнай театр кылтыгыншда. Ол курдук, Эхотомнобу народнай театр (Хангалас улууһа) Н. Неустров аймамнытанын «Тигэбиги» (реж. СР культуураһын туйгуһа Зоя Арианова), Хангстаагы народнай театр (Хангалас улууһа) Д.Назов суруйуутунан «Долбох юһи» (реж. СР культуураһын үтөөлөх үлэһигэ Вера Старова), Тумулдэһэ «Айыһаан» народнай театра (Уус-Алдан улууһа) И. Попов суруйуутунан «Сашпорити» (реж. Андрей Макаров), Күөрдэмсэби народнай театр (Хангалас улууһа) П. Ойууһаскэй аймамнытанын «Оҕоҕо баҕарыт» (реж. Феофан Ефремова), «Качаһон көрө» көр-күлүү народнай театра (Мэҥэ-Хаҥалас улууһа) А. Новиков, Т. Спручкова аймамныһаһын «Мамма, мин таптаһам» (реж. Данил Осипов), «Балаһаннах бэтихэлэр» көр-күлүү народнай театра (Үһүс Бүлүү улууһа) Д.Назов аймамнытанын «Соргуһах сурумиһу» (реж. Андрей Андреев), Алтаннаагы народнай театр (Амма улууһа) Д.Назов аймамнытанын «Дриблём баранса» (реж. СР культуураһын

туйгуна Валерий Лобанов),
Мынцарайтың «Белар суктар» народной
театр (Чурачты улууна) Гроше «Хандыкты»
(реж. СР культураның туйгуна Марин
Дьячкова) уонна П.М. Решетников аатын
Чурачтытың народный театр Д. Наумов
айымнытын «Дружба» (реж. СР культу-
раның туйгуна Иван Буласов) комедияларын
кыттылар.

Дүүгүүнүүр сүбэни СР култуураһын туйгуна, СР култуураһын үтүөлөөк үлһитэ, «Арсника» автономнай тэрилтэ норуот айымнылыгыг сүрүнүүр специализиранда Николесина Павлова сайагд. Сүбэз СР раһын үтүөлөөк үлһитэ, үөрөхүрин системэ-бончуоттаах бэлэрлэнэ, Дьокуускайдаагы уонна искусство колледжын преподавател Саргылына Богдоснова, СР култуураһын, Дьокуускайдаагы Култура уонна искусство тэһэн преподавателтэ Саргылына Ивановна Дьокуускайшаагы култура уонна искусство олоһон произвожденнай үөрөхтэлһиһэнэ сайаа-сэбиһиссийэ Александра Юрьевна Граскина, ССРС култуураһын туйгуна, Горнай н култуураһын бончуоттаах бэлэрлэнэ Кириллевич Марьянов үлһэтэлитэр.

Музыка Грэн-при үрдүк аштан Аркадий Новиков
дебют «Коочоон көрсө» нэр-куллу народнай
была Бастаан этептених кураг агла РСФСР
Саха АССР народный артыһы
сипетини атын Чуралчытаары народнай
театр иэрилиннэ, 20 тыһ. солк. суумалаа
мийэ туттарылына. Мьэндэзайлытаары
«суохтар» народнай театр „Бастаан
пыйны кустуум“ номинация хаһайлыгына
Чуралчы театрыгар эер артыыската Саха
АССР «Бастаан дебют» үрдүк ашаа тиксэн
элчигирсэн илин юбилей биирин тутта

арбыл коллективтарын юлайыктарын
инибут!

 $^{13}\text{CO}^2$ KODD.

Россияда кино сыйланы, Саха сирингэр Тулсабайдык туттан алуруу; Чурагыч удуһунтар Музей сыйларынан, сикаарттан бастакы Уло Геройа РИКонстантинов төрөбүтү 120 сыйланы нэһиликтэр икки ардыларылар поруот дыймыһыттар «Сапа сүүрээ» үлүүстэни үс-үгөн самодетельноһу көрүү фестивалы сагаланна.

“САНА СУҮРЭЭН” ФЕСТИВАЛЬ САБАЛАННА

Тэрийэччилэрээн «Чурагчы улууһа (оройуона)» МТ дьаһалта, «Чурагчы» улууһун култуураба управлениета буолаллар. Фестиваль саҥа талааннары, саҥа аартыры арыйар, юген эйгэсэ таһаарар, айар коллективтар, биирдилтээн толорорчулар толорор маастарыстыбаларын үрдүтөр, репертуардарын саҥардар, тилиһиэннэ актыыбыһаһын үрдүтэр, улуска Музей сыһынан тилиһок историятын сырдатар, үйүтүгэр сыллаах-сормууах.

Күлүн тутар 25 күнүгэр фестивалы Мугудай нэһилиэгэ бастаынан сайдалаа. Быйыл нэһиликтөр музейдэрылар болгомто кууһурда. Ол курдук, фестиваль балаһыанньалыгар музей фондэга, материалнай-техничэскэй бэзэга, экспозицига, экспонаттэга, нэһилиэк истэрийэтин кэскир кунига-эпохэ боролонустэга күүрөн тустэга сыһааналар.

Мугудайдaр музей дaгaлaр сoх бoлaн, кyлуyлa бийр улаxан хoлy музейгa aнaн бийрбйттэр. Нэбилэк истoриятан кoнcиpи кээнг ис хoхoоннoсoк музейн Кyнтэй Гpигoрьевнa Аммoсoвa сийлини кoнcтeт. Нэбилэк истoриятан cырдaтaр cтeндгэр aннaлшpыгaр oнo сoл тyбэпэр экcпoнaтaр oлyс тaбыгaстaахтaк yуpулaн, гpиждaнcкaй cэpни caгaлтaн нэбилэк билигтэи oлoдoр дoри кээнг хaбaннaахтaк oнoлyлyбyтaр. Кyлyп кeрyдeгyрyгэр нэбилэк тэpилэцтэрин бapьтaн cырдaтaр cтeндгэр тyрyрyлyбyтaр, тэpилэцтэрин илэгэр музей-хoстoр тэpилибйттэр. Мугудайгa aгpоклaстep aхьлaн, 19 yл эбилбит, ычгaр эбoзбигэ тyтa хapacкa бpдaгьтaр. Кyлyп yлoр этээнгэр бaйытaк ычгaтaргa aнaн yлaхaн хoс бийрбйт. Мaннa ычгaтaр мyстaн yлэгэрин бaлaннaн oнoстoлoд, кoнcтeтaлoд, cубaтaлaтaр эбйт. «Ийин» yнкyу aнcaмблa yлшвир, «Сapыл» чoл cлoк, „Мугудай ычгaтaрa“ дoн тyмcyгyтoри Рaдислaв Филaппoвнa Кaлaсo cэлaйap. Тyмcyгyлoр бapы эмблeмo oнoстyбyтaр, бapг тaхcьылaахтaк yлaни oнoрoлoд.

Мугулдайр консёрдоригн туроруута олус табыллыбыг, бири-
тыллыгн барца. Үнхүүгэ мугулдайр урмукутан олох үчүгэй эгнээр, бу да
сырыла 8 киһитээк паверттан турбут үлхүүдөр көстүүмноригэр сана
сүүрөөн келсэрбитэрэ соһутта да, сөхсөрлө да. Консёрни Музей, Кино,
Благостройство сылын барьтын хабын турорубуттар. "Девчла" кииноттан
сценала Тоса оруулун сонноосубт учуулан Марина Григорьевна Артемаса
сана талан быһыллыгын сымалатанна. Ити курдук дьуолтупур субо мугу-
лдайр консёрдоригтан бары астын килибит.

Е.Н. МАКАРОВА,
Д.В. КУРДОВ СИБИРСКИЕ

2016 – улсууска Музей сыла

ТОЙБОХОЙ МУЗЕЙА БЯЛДЫТТААТА

Бу нэгдэл саналыг Чурагчдад бэлтгэж, хэрэгсэлтэйхэн нийлүүлж, хувиар бэлтгэж, Сүмдээр улууһун Тойбохойдоогуу кыраайы үөрлэр музейын көбө сыдыар үлгэр бийлгэ улуусуугаар биллэриллибит Музей сыдыар сөн түбөстэ. Тойбохой-Бүлүү-Бордунгэсгэх-Өктом-Тулагы-Чурагчы-Чоркоох-Ытык Күөл-Баайажа-Танда-Борофон-Суотту-Дьоксуоской-Тойбохой маршрутунан сыдыар делэһин үлгэр сыдыа-соруа кэли. Бийыл Тойбохойдоогуу музей тэрүгүлүмүгэ 80 сыдыан, үлгүлүгэ үлгэр кытта биллэр айаны толусуйлабыттар.

Музей хара тэрилтийнхтэйгээр кырашый үөрлэнигэ быланнаах үлэр ысыбыл. Онууса огуула үөрлөнччлэрин түмэ таргыл. Огдот үөрөх дьылын тайлан сайын туристическай похоттарга сыйлан төрөөбүт дойдутарын историйн үөрлэнигэ үлэсэнтэр. Огуула хаммадтаройусунаагыусна республикагазы туристическай сэттарга сийлэнтээрик кытыбыл. Музей үлэлирин тухары, Тойбоной эр буюлбаа, малтын нэһилектэр дыоно-сэргэтэ, үөрлөнччлэро экспонаттарын, матэрийалларын оруу көмөкхон кабынтэр.

Бишгийн музей
базалгар Оюну зби
үөрхэтэний кийн
тэрийлэн үлэнийр
Кийн Күүкэйгэ
Кутанага, Сунтаар I Не
дэх оркулапгар
уолна Бордоино фили
аллардах. Ол
филгалартан 12 оро
уун айан маршруттар
кэлтлэны ыла
сэлдэлтар. Кийнхори
кийн 6 үлэийгэ арыал
лыр. Делгация хас
сэлдэлбыл улуулун
айны музейлары керор
истэр, уолут атастанар.

дьюбус быйыктагынын турусорар.

Музей азалыгт экспонаттарыттан саамай сонуннарынан Оёо уйата буслар. Былырты сахалар оёону өлөр өлүүтүн харыстан, кутун уйаллаан хаххада угаллар эбит. Уйа маһынан ототуллубут, туолунан бүрүдүлүбүт, сизингэн нилэммит. Бу экспонаты 1931 с. Тойбохой оокуолатын үөрөнгөнүгэ Ксения Констатинова музейга туттарбыт. Илени тэнэ биһиги энэр суох экспонаттар эмэ болбоһону тартылар. Мүрүтүт кыттылыада, „Оттах төмүргэстэх, сүрт көрөстөх“ диил историкны, кыраһый үөрэтэр курутуох сайаанычыла Марта Ивановича Васильева нийтэ Хатылыттан төрүтүтүң, бу сырылыгылар нийтинин дейдүтүн үөрөтүгэ маһырайааллары хомуйа сылдьарын көрсөтө.

Музей үлгээтэй дэвсгэрийн нэгдүгээр үерлэгэр суулгана улаанын ыраахтан калбит ышдылгартыг да туошкылар, А.Д.Савин аптаны Чурагчылаа кыраайн үерлэгэр музей эхсэмдэртэлтэн, үлэлтэн астынан, зыбзи суруул, нэгдүгээр үерлэгэр ууны кэрэмсэнтэй айгынны салгалыг.

Оксана ЖИРКОВА.

Кулун тутар 15-23 күннәргә
«Чурапчы чарыта» дигән Чурапчы
районының тәрбиячеләре һәм
артыларыгар ууе-уран
самодетгәлиновны көрүү фестивал
булган аста. Улсыйа 27 тәрбия
кытлышы ытлы Улсхан
коллективтар бойләрә тулуван,
кыра коллективтар кытлынан
көрдорон, ый апарын устата
«Айыгылы» кытлыгәр биртән бир
сонун кытлыгәрә бәлгәтәтә.

“ЧУРАПЧЫ ЧАРАНА” ФЕСТИВАЛЬ

Дүүгүүр сүбэ председателинэн
СР кулсуураһын үлсүлэх үлсһигэ,
ССРС кулсуураһын туйгуна, Чурапчы
улуунун Бондоптаах олохтоодо, «Арнь»
дүйлһин дирижктэре Надежда
Михайловна Забоцкая уонна чиглэг-
тэринэн кулсуура управлениетын,
«Айылгы» КК, «Айылгаан» СК
спецалистара үлсүлүһүө.

Кытбыл тэрилтэлэр фестиваль
балаһыаннаһыгар олоһуран, 11-дин
нүөмүрү туруорулар. Россияга кэлгө
сылан чарыттын, кинигэтэн сыһаа,
хор үлүү, ырыадоһуолорнай нүөмүр
киригэр, ону таһынан ыстанчылар
сыһааһылар.

Тэригтэлэрбитигэр ырыаныг эр
дьон баалларыттан
астынныбыт. Александр Пинигин
(И.М.Павлов аатынан орто оскуола),
Руслан Григорьев (Дь.УОКХ), Иван
Охлопков, Дмитрий Колмогоров (Ис-
лэбала отдела), Гаврил Жирков, Егор
Захаров (Баһаарынай сулууспа),
Д.П.Коркин аатынан интэриэнэт-
оскуола күрү аныдарың, Баһаарынай
сулууспа эр дьонун квартета,
Социальнай управление «Сандааран»
ансамбля күрү куластарынан
сэргэхситигэр. Табыллыбыг үтүккү
С.А.Новгородов аатынан орто оскуола.

нан интэринээт-оскуола,
С.А.Новгородов аатынан орто
оскуола, Чурапчытаабы физкультурна
уосна спорт институт, «Чурапчыно»
улуйуан. Ол да буолар, элбэх тэрмэт-
лор холбостут консэртэртэн саамый
чабылхай, бэлэмгэммит консэри соци-
альнай-реабилитационнай уосна
үлэтэх буолуу киинэртэ, баһаарнай
сулууста, социальной харалта
управлениета, «Арчы» үөртэр
комбинат туруорда. Олусоор,
көрөөччүнү түмүүтэ кытары үлэтиин,
кыра сүүйүүтэх лотереялары осново-
тон, сааланы толору дьон кэлбэ (үлүс
консэртэртэ саала кураанга кэрэстэ
буолааччы). Эрдэттэн бэлэмгэмэн
капитэртэ тута харааха быраһыллар.

Хас бийрдин кылтыбыг тэрилтээр,
коллективка махтал мааныгын
тэрдэбиг! Сагдал саагы уудуу, муу
устар 11 күнүтэр, кэһө 18 частан
«Айылыг» КК бастыгтан бастыг,
чагылхайтан чахылхай нүмэртэр
сүүмэрдэнэ, гала-консерт
калтылахтара. Онон Чурагчы
ноһилэһигн слохтоокторо, бу күн
тэрилтээр чагылхай талааншарын
исгэн көрүг, сэргэи!

Мария ВАСИЛЬЕВА,
күлпүүр управленийи
специалиста, дүүшүр субо чыгана.

Глава МО Чурапчинский улус (район)
А.Т. НОГОВИЦЫН.

КОЛЛЕГАБЫТ, ДОБОРБУТ СЫРДЫК КЭРИЭНГЭР

Солонхын нэгдлийг – улаусна бигр спортивний голчлоок бусарынхн билээр. Нэгдлийнхн спорт аргаас корунтэргээр ситһинийгхэксис курактэснэг. Чуралчн улаулун чигийн комүсэсэбит спортеменнар агуулааг суухтар. Кийнэр оргилоругар всейбол курул хамваданан, коллэктивынхн ооньлууга улаус чигийн элбэхлик комүсэсэбит. Чуралчн бэсэвэл коллуоно агьр-был всейболнестарын кылта ооньлэспут Николай Иванович Федосовн агьр-был.

Николый Иванович 1955
сэлвэххэ, юдуу тутар 19 күлүгэр
Чураччы ойруонун, Соловьев
пэһингэр алта оролоох Иван
Михайлович Федоров, Мария
Филипповна Белиева дыа
көрүгүтүгэр төрдө уол ордон
торобутэ. Оролоор кыра
саастарыгар ачулара ыһыһан өлөң,
алта оро соһолх иһэз иһиллэбит
тэро. Көп аһыйтхыгэр Пелагея
Петровна Собакина-
Крыжовникова, Варвара Петровна
Собакина-Аргусова дыа көрүгүтү-
гүгэр улаһыгар дьэри, кыра
кыһаастарга үөрөңөр ксмингүгэр
олорон үөрөмминэ. Соловьев аһы-
кыһаастах ороолоһыттан үөрбэр
үчүгэй, боксоруэткэх бусулаң,
оһуоһаттан аан бастааһын, Бүгү

Сойууставы «Орпоно» лаазурга
сыннылар чысык тиктибит.

Салгы, Хатыны орто
оскулатын 1972 сыллааха
үөрөнн бүтүрбүтэ. Оскулага
үөрэнэр сылаларга көсөйбүлүн
утумнаахтык даярыктаммыта,
Советсөй Армияга барыар дигри
Субуруксай аатынан охуусу
Соловьевтаагы отделениелар
ребоннайын үтүтүбүтэ. 1972
сыллааха көсөйбүтэ оспорго
оройуон сүүмэртэммит
хамандаталар олоһоон,
республикага 4-с миһэт буһбутта-
ра.

1973-1975 он. Советский Армия
кюстингэр сулуусалшылба. 1975
сыллаха олохун анылаан
Евдокия Афанасьевна
Хомодосвалын холбосуттар,
туорт оёо амарх ийтэ, агатэ
булар дылуи билбитэрэ. 1975
сыллаха Чурачы оройуны
сүүмэрджимит хамаацалгар
оонньообута, республика «Урмэй»
ДСО-гар бастабылгара.

1976-1978 гг. Дискуссионный педагогический — Училище

физикуурунай отделениин сипингээхик үөрөхөн бүтэрбитэ. Училищета үөрөхтөр сэлтэрийин Виктор Цибикович Надмитовка волейбол секциялар дьарактаммыта, иэровик спортемен быйылтанан сипингээхонута, элбөх сипингетаммыта. Училище суумордэммит хамаандытар ээирон Сибир уонна Далыай Восток орто анал үөрөхтөрлөхтөрүн, волейболта күрэхтэзиллөрүн иээн тогулдох примера буолбута, 1977 сыллааха Россия орто анал үөрөхтөр сүтэракиадапталар, волейболта күрэхтэзиллөрүн финалыгар кыттан 6-с миэстэни элбөттүрө.

Үөрэхтэрийн жүргэлхөөн бүтэрт, Чурагны оройнуулт, анхныг, Нислэй Ивоньон физкультуура, жүргээд Едхонь Афанасьевна ивоньонь юуластэр учуулашарын үлэбигээр, Хомьонь ивонь, жүргээд Едхонь Афанасьевна сүхтөн эрдтүрүбигээр, Нислэй Ивоньонь бигийн юуластэр бигийн сүхтөн

Николай Иванович игрок.

спортмен бэлхэвтынэн дэргээр соншоочу, баскетболу да, волейболу да тээхонистэн үлүүлчү бэлхэвэбилт учууга-тренер буолар. Ону оҕолоро шүүс үчүэйдик тиирирдэр, үөһэтэрэ, киһи соншоутун көрөн, кэли хаража туолара, оҕолор да, коллегалара, билиги да киһини үтүктэн соншоуруга уоронорбит, куракээһорбит. Волейболгос бэлхэвтынэн универсал соншоочу, туруссааччы бэлхэвэ, көмүсөөчү да буолуол-сат, кыра куракээһингэртэ хамаан-дыы байгэс соншоолор, соншоур буолара.

Николай Иванович Федоров төрөөбүт кулунтэр, кулунтулар 19-20 куһнеригэр, киини кириэстээн аспан-саапан, үлэлэбүт, салайбыт ооскуппан коллектива (директор) С.И.Собанин) уонна "Соловьев нэһилгэ" МП (баһылык М.Ф.Кронинская) тэрийкитэринэн волейболга аһаҕас турнир булараста. Күрөстэһин аһаҕас, сонун "Сахаабыт" быраабыллыһан, ыһыһыһа, сиккэ намыйах, плошадка биэр мистэрээн кылаас оууска эбид, хамсаһааа түөрт эр киһи, түөрт дыһаар ол иһинэр иккэ бэтэрээн киһилэр. Сэттэ хамсаһааа оуус тыһаһыһаах, сымса, хамсаһыһах оонһууу көрүрүт. Финалга Амма, Ханталас Чурапчы, Хадаарын уонна Мылбаа 1 хамсаһааа таһаан, ыһыһаах хамсаһааа, мүчүрүгүсүк көрү сийэ бастаах мистээн Амма хамсаһааа таһаан, Николай Иванович ооскоро түрүрүбүт 50 тыһ. сол харыйтан наһаркадалаһааһыһаах буолбүт Хадаар хамсаһааа Соловьев орто ооскуппан коллектива түрүрүбүт 30 тыһ. сол харыйатын, үһүс буолбүт Ханталас хамсаһааа нэһилгэ дыһаһаа түрүрүбүт 25 тыһ. солк харыйа.

† ES: 37000000-00-0139.

Күрэхээний сонун түгэлтүн
«Бастын быһааччы» күрөсү бусуна,
Николэй Иванович биһиги бэлүүр
табырастары туруорут 9 тыһ. сомк.
суулаах сертификаты 12 бастын
быһааччытан Хадыар окуланын
дириктэре Аюукашур Лукин ыла,
дэсптилэргэ Николэй Иванович
күрөсү Тамара Васильевна
Павлова туруорбут 10 тыһ. сомк.
харчытын Амма хамаандытын
бастын оонньоочута Туйаара
Емельянова ылан үөрдү көтүтү.
Күрэхээни "Бастын

“Бәһәһи оянып чыгу” эр джонто Василий Атласов (Амма), джыгитлар: Оксана Собакина (Хадар), “Бәһәһи оянып чыгу” эр джонто Виктор Собакин (Мырза), джыгитларга Елена Константинов (Амма) аял биринстэрини нагарагитлылар, мана талылар. 13 араа аял биринстэ сюжонг тутараллылар.

Курәстәниини Нималей
Иванович быраат
республикадаы категориялаах
судыйа, Саха Республикаын
үлүстәк учуулаа, Чурапчы оро
оскустатын, физкултуураа учуу
лаа Владислав Николаевич
Кривошапкин судыйаан үлүсө
интрон-сараалан үрдүк тайыма
мута.

Соловьев наймалзгын
дэглалтаа (байхлык М.Ф.
Кроникова), П.М. Васильев алын
нан сүт оюула (директор С.И.
Соболев) уонна Николай Иванович
Федоров биригээр тэрээхтүгээр
курста Чурачын үсрүнн уугаа
нылын нэччэллэ Т.В.Нелюбо
аппаратын күрэхэллээ жэл
быг бары хаммацалар
спонсордабыл донно махтан
дыл элээрлэббит.

И.И. СОБАКИН,
заместитель начальника управления.

ГИБДД извещает

БЕРЕГИТЕ ДЕТЕЙ!

За последние два года отмечен рост детского дорожно-транспортного травматизма (далее ДДТТ). Причиной являются: игра на проезжей части дороги, отсутствие пешеходных ограждений и тротуаров, перевозка детей без специального удерживающего устройства, переход в неустановленном месте.

Количество дорожно-транспортных происшествий (далее ДТП): 2011 г. - 2, 2012 г. - 2, 2013 г. - 5, 2014 г. - 5, 2015 г. (за 10 мес) - 3. Погибло детей: 2011 г. - 0, 2012 г. - 1, 2013 г. - 1, 2014 г. - 0, 2015 г. - 0. Ранено детей: 2011 г. - 2, 2012 г. - 1, 2013 г. - 5, 2014 г. - 7, 2015 г. - 4, 2014 год

26.08.2014 г. около 19ч. на 25 км автодороги Чуратчи-Арылак в черте с/пос. Кюель Чуратчинского района несовершеннолетний А. ученик МБОУ Сыдыкская СОШ не справившись с управлением совершил опрокидывание мотоцикла "Минск" без регистрации и диагностическим талоном. В результате ДТП лавный несовершеннолетний с диагнозом «Мототравма». Вывез грузового катка правой катком поступил в хирургическое отделение Чуратчинской ЦРБ. Оговорилось, что управление несовершеннолетнему человеку транспортным средством (далее ТС) поручил его отец отправил его на заправленную станцию для заправки двигателя мотоцикла. Причины ДТП: управление ТС лицом, не имеющим прав управления ТС-ми, а так же отца, выразившееся в передаче управления ТС.

30.08.2014 г.: около 234,25 км на фел. автодорого «Копыль» со стороны Быха-Кель в сторону г. Якутск на 175 км произошло ДТП, вследствие чего несовершеннолетний Д. с диагнозом «Ушибленная рана на лобной области. 34МТ.С1М-сотрясение мозга», поступил в хирургическое отделение Чурчинской ЦРБ. Несовершеннолетний сидел на заднем сиденье автомобиля без средств удерживающего устройства.

02.09.2014 с. около 19ч.10м. а/м ВАЗ-2106 движется по ул. Ярославского с.Чурапча на регулируемом перекрестке ул.Карла Маркса не уступил дорогу мотоциклу без госрегистрации, в результате чего произошло столкновение. За рулем мотоцикла находился несовершеннолетний Н.МБОУ Чурачтинская СОШ им. С.А.Новгородова, который находился в момент ДТП без защитного шлема и не имел права управления ТС. Пассажир мотоцикла несовершеннолетний А., так же учащийся МБОУ Чурачтинская СОШ им.С.А.Новгородова, в момент ДТП находился на заднем пассажирском сидении мотоцикла и так же без защитного шлема.

В результате ДПП несовершенный клиент получает следующие результаты: уменьшенную рваную рану головы, ушиб позвоночного столба, внутренних органов и посттравматический и хирургическое

отделение Чургангвской ЦУБ. Пассажир, несовершеннолетний А. получил травмы в виде: открытого перелома обеих костей голени со смещением и госпитализирован в хирургическое отделение Чургангвской ЦУБ. Причины ДТП: невыполнение водителем ВАЗ требования ПДД, содействующая причина: управление несовершеннолетним ТС, не имеющим права управления ТС.

23.12.14 г. ДПП ФАД Колыма 176км ДПП со столкновением трех ТС. Причина: Маневр-обгон впереди идущего неустановленного грузового ТС с выходом на полосу предназначенного встречного движения. Нарушение скоростного режима. Сопутствующие причины: из-за погодных условий (туман). Пассажиры не были пристегнуты ремнем безопасности.

Пасажирка: - Несовременное лето. А учащаяся
Омского СОШ. Длительное ЧМТ. Сотрясение головного мозга
тяжелой степени, травматический шок, кома.

- Несовершеннолетняя А. учащаяся Окуловской СОШ. Диагноз: открытая рана в области коленного сустава. Сопутствующий диагноз: Машина была оборудована ремнями безопасности, однако пассажиры не были пристегнуты.

2015 г.

25.06.2015 года около 15ч 47м. гр. водитель автомашины Toyota «Авдикс» двигаясь по ул. Карла Маркса со стороны ул. Лесная в сторону ул. Ярославского Чурагинского района РС(Я), совершил наезд на пешехода. Несовершеннолетний С. ученик 3 класса Чурагинской СОШ им. С.А. Новгорова, перешел проезжую часть в неустановленном месте.

В результате ДПП несовершенной пилотаж получил следующие телесные повреждения с диагнозом: «ДПП, пнеумия на фоне плеврита, обширная рваная рана правой ушной раковины, множественные ушибы, ссадины правой нижней конечности, обеих коленных суставов» госпитализированы в хирургическое отделение ЦУБ Чувашского района.

Причиной ДТП является несоответствие скорости конкретным условиям дороги. Сопутствующая причина: несоблюдение пешеходами правила дорожного движения и виде перехода проезжую часть вне установленного места.

21.07.2015 г. около 21:00ч. на ул. Комарова с. Чуричча водитель автомашинки Тойота Корона, двигаясь со стороны ул. Юбилейная в сторону ул. Ефимова, выехал на полосу встречного движения и совершил столкновение с а/м ВАЗ Врезалась (ПТТ).

1). Пациент з/м УАЗ несовершеннолетний А., ученик МБОУ Болотинская СОШ, травмирован с диагнозом: автотравма, СГМ легкой степени, ушибленная рана надбровной области

слева, скуловой области справа, ушиб коленного сустава, госпитализирован в хирургическое отделение Чуралчинской ЦРБ. Расположился на переднем пассажирском сиденье справа, не был пристегнут ремнем безопасности.

2) Пассажир автомашины УАЗ несовершеннолетний А., ученик Усть-Алданской гимназии, травмирован с двусторонней ампутацией, сдвоенной переломом бедра, ушибом локтевого сустава, госпитализирован в хирургическое отделение Чургинской ЦРБ. Раскапался на пассажирском сиденье в салоне автомашины, не был пристегнут ремнем безопасности.

Предварительный (пробный) ДПП является вывод на полосу встречного движения. Сопутствующим нарушением является нарушение правил перевозки пассажиров (детей) без ремней безопасности.

04.09.2015 г. около 12 ч 20м. водитель Тойота Карина с двигателем по ул. Карла-Маркса со стороны улицы Багратиона в сторону ул. Ленина Чувашского района РС(Я), совершил наезд на несовершеннолетнего Ю. ученик МБОУ Чувашинская СОШ им. И.М. Павлова, который перебегал проезжую часть в неустановленном месте.

В результате ДТП несовершеннолетний с дисплазией, «авто-
травма» ЗЧМТ. Сотрясение головного мозга, ушибленная рана
бровиной области слева, верхней губы справа, ушиб садины М/Г,
левого локтевого сустава» госпитализирован в хирургическое
отделение ЦРБ Чувашского района.

Предварительной причиной ДТП является несоблюдение пешеходом п.1.4.3 ПДД РФ, в виде перехода проезжей части в неустановленном месте и управление транспортным средством в состоянии опьянения.

Половина всех происшествий, в которых травмируются дети, происходит вследствие слабого знания ими Правил дорожного движения, отсутствия необходимых навыков поведения на улицах и дорогах.

Для того, чтобы сохранить здоровье и жизнь нашим юным гражданам необходимо постоянно быть на чеку, поэтому очень высокие требования предъявляются ко всем участникам дорожного движения, которые должны быть максимально внимательными при движении по дороге.

Отделение ГИБДД ОМВД России по Чурганскому району просит всех участников дорожного движения быть бдительными на дороге, соблюдать культуру поведения на дороге, соблюдать правила дорожного движения.

Инспектор (по пропаганде безопасности дорожного движения) отделены ГИБДД ОМВД России по Чурятчинскому району Антипина А.А.

